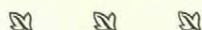

EEN BELANGRIJK BOEK OVER DE SLAKKEN ENZ. 157

altijd nog het prettigst om de pitten te pluizen uit de lijsterbessen. Al dit gedoe heb ik het mooist gezien aan de Lappendeken in ons groot Natuurreservaat Veluwezoom bij de Steeg, een onvolprezen combinatie van bosch en hagen en bouwland en hei.

Ja, September mag er wel wezen. Maar let er ook eens op, hoe soms een enkele storm van den tijd van dag- en nachtsevening in onze duinen het blad van de berken en vlieren aan de westzijde in één dag doet verschrompelen en zoo meteen het herfstij vast stelt.

JAC. P. THIJSSÉ.

EEN BELANGRIJK BOEK OVER DE SLAKKEN VAN DE NOORD- EN OOSTZEE.

W. E. Ankel — *Prosobranchia*, in: G. Grimpe und E. Wagler — Die Tierwelt der Nord- und Ostsee, Lieferung XXIX, 240 pp., 222 fig. Leipzig, Akademische Verlagsgesellschaft m. b. H., 1936.

De weekdieren hebben van oudsher de aandacht van liefhebbers en onderzoekers getrokken. Dat is wel in de eerste plaats te danken aan de eindelooze vormenrijkdom van de schelpen, die de verschillende soorten dragen, een bron van verscheidenheid, waaraan de aestheticus zoowel als de verzamelmaniak en de gepassioneerde indeeler of rangschikker zich steeds kan laven zonder dat zij uitgeput dreigt te raken.

Doch de studie der schelpen alleen, hoewel ook door de verfijning en differentiatie der methoden verdiept, bevredigde op den duur niet; men stelde andere vragen en onderzocht de anatomie, de levensgeschiedenis, de ontwikkeling — kortom men trachtte het onderzoek van deze groep van dieren van alle denkbare kanten aan te vatten om zich door synthese der verschillende resultaten een zoo juist mogelijk beeld van de weekdieren te kunnen vormen. Deze onderzoekingen werden in ontelbare geschriften van zeer uiteenlopenden omvang neergelegd: een literatuur, die de enkeling reeds lang niet meer kan overzien en die — om bruikbaar te zijn — op gezette tijden en uit verschillende oogpunten moet worden samengevat.

Een dergelijke samenvatting ligt hier voor ons. Zij behandelt de *Prosobranchia*¹⁾ uit de Noord- en Oostzee.

Het zwaartepunt van deze fauna ligt niet, zooals dat meestal het geval is in het systematische gedeelte met determinatietabellen en soortbeschrijvingen. Men zou zelfs het bezwaar kunnen maken dat deze te beknopt zijn gehouden, ware er geen goede reden voor deze bondigheid. Op die wijze is n.l. de ruimte gewonnen om alle levensverrichtingen der besproken soorten uitvoerig te bespreken. En dat maakt deze behandeling der *Prosobranchia* uniek. Goede determineerboeken bestaan er al en een Nederlander hoeft, dankzij de voortreffelijke bewerking van de Gastropoden in de „Fauna van Nederland” niet naar een Duitsch boek te grijpen om een slak te determineren. Ankel's boek voorziet echter in een geheel andere behoefte. Het is in de eerste plaats een gids voor wie wil weten, wat er over de voortbeweging, stofwisseling, zintuigphysiologie, voortplanting enz. der behandelde soorten bekend is en wat er nog van te onderzoeken valt.

De behandeling van al deze onderwerpen is zeer overzichtelijk gehouden, zonder dat de schrijver zich onttrekt op allerlei details in te gaan. De inhoud is voor het meerendeel compilatie van de uitgebreide literatuur, maar toch valt op hoe Ankel op vele punten nog eigen aanvullingen geeft. Ook zijn een aantal figuren, waaronder zeer suggestieve, origineel. Belangrijk is verder,

1) Dit zijn die slakken, die zich door de ligging van de kieuwen vóór het hart van anderen onderscheiden; hun schalen zijn de „horens”, die men op het strand vindt (wulk, alikruik enz.).

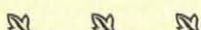
dat de auteur herhaaldelijk op leemten in onze kennis wijst, zoodat het boek telkens weer aansporingen tot verder onderzoek bevat.

Hun, die weekdieren in het laboratorium observeeren, zal dit boek een steun zijn bij physiologisch en anatomisch onderzoek. De lezers van „De Levende Natuur” zijn, meen ik, in het algemeen waarnemers in de vrije natuur. Wanneer zij gewend zijn in hun waarnemingen ook mollusken te betrekken, zullen zij in dit boek ongetwijfeld veel aanmoediging vinden om ook zelf te zien, wat anderen bij gewone slakken van onze kust, als alikruiken, *Hydrobia*'s, wulken enz., waarnamen en om aan deze waarnemingen nieuwe toe te voegen.

Om een voorbeeld van de eerste soort observaties te noemen: Ankel releveert het feit (p. 174), dat van een zoo algemeen dier als de gewone alikruik (*Littorina littorea* (L.)) pas twee menschen het eierleggen hebben gezien. Eén van deze twee was een Nederlander, Job Baster, de achttiendeëeuwsche geneesheer uit Zierikzee. Wie volgt?

Laat ik ten slotte één van de vele kwesties noemen, waarover meer waarnemingen gewenscht zijn. Op p. 225 zegt Ankel, dat *Retusa truncatula* (Brug.) (= *Retusa obtusa* (Mont.)) waarschijnlijk de natuurlijke vijand der *Hydrobia*'s is, maar dat de wijze, waarop zij haar prooi bemachtigt totaal onbekend is. Nu komt de genoemde *Retusa* algemeen naast *Hydrobia ulvae* (Penn.) voor in de poelen en geulen van de slikken in Zeeland en het Waddengebied. Dat is dus zeker iets voor zorgvuldige waarnemers in de vrije natuur om op te letten; misschien kan men er ook meer van te zien krijgen door te trachten de dieren in een aquarium in leven te houden.

C. O. VAN REGTEREN ALTENA.

BOEKBESPREKING.

W. J. HENDRIKS: *Onze Loofhoutgewassen*. (Wageningen, Veenman & Zonen, te verschijnen in 12 afleveringen à f 1,25).

Van dit belangrijke en fraaie werk ontvingen wij de zevende aflevering, die in hoofdzaak gewijd is aan de Bramen en de Rozen en het begin bevat van het grootte geslacht *Prunus*. Voorwaar geen gemakkelijke taak, want een goede wetenschappelijke behandeling van deze geslachten zou boekdeelen vergen. Maar we kunnen tevreden zijn met wat de heer Hendriks ons geeft: een bruikbaar, niet oppervlakkig overzicht, getoetst aan de praktijk.

Wat de winterhardheid van de Laurierkersen betreft, zouden we kunnen opmerken, dat die waarschijnlijk een goede aanwijzing geeft voor de klimatologische verschillen, die binnen de grenzen van ons kleine landje bestaan. Bij ons in Bloemendaal is *Prunus lusitanica* volkomen winterhard. Ik heb in mijn tuin een knaap, die de velerlei beproevingen van de laatste veertig jaren glansrijk heeft doorstaan.

T.

Gids voor het Gooi. Uitgave van de Vereeniging van vrienden van het Gooi-reservaat. Prijs f 0,65.

Dit zeer bijzonder aardige boekje heeft een eenigszins misleidenden titel. Die zou eigenlijk moeten luiden: *Gids voor het Gooi-reservaat*. Eigenlijk is dat ook nog mis, want het werkje staat veel hooger, dan wat ons doorgaans onder den titel van *gidsjes* wordt aangeboden. De heer Klarenbeek, burgemeester van Blaricum vertelt zeer onderhoudend een en ander uit de geschiedenis van Gooiland, ook over de oudheid en de geologie, om te eindigen met het relaas van een der belangrijkste gebeurtenissen op maatschappelijk gebied van dezen tijd: de Stichting van het Gooisch Natuurreservaat.

Daarna geeft de heer Koster een beschrijving van de verschillende landschappen in dit Reservaat. Het boekje is rijk geïllustreerd, nu eens niet met foto's, maar met zeer verdienstelijke pentekeningen en originele kaartjes.